

Vývoj po druhé světové válce

- důsledky pro Evropu: placení reparací, Japonsko je okupováno USA, Čína vychází vítězně, staré koloniální velmoci ztrácí svoje kolonie, Evropa zničena válkou
  - vymezování sfér vlivu
  - první spolupráce v poválečném uspořádání, pak se ale vztahy budou ochlazovat
  - supervelmoci: USA a SSSR, vymezování sfér vlivu
  - dekolizace: kolonie pomáhaly kolonizátorům vyhrát válku za příslib nezávislosti při válce
- 1945-1946 norimberský tribunál: probíhaly zde dřív sjezdy NSDAP, teď tribunál se špičkovými nacisty, 24 obžalovaných (komicky málo), Göring vystupoval na tribunálu, měl být potrestán trestem smrti, ale spáchal sebevraždu, většina špičkových nacistů utekla do JÁnebo spáchala sebevraždu: 12 trestů smrti, 3 doživotí
- v dalších letech se konaly další tribunály, ale pořád nepodchyceno
- 1946-1948 Tokijský tribunál, mělo být zúčtováno s japonskými nacisty, ale většina jich stejně utekla nebosi zabila
- celkový proces denacifikace v Německu byl komplikovaný, protože ke konci Hitler vtahoval do války mladé kluky, po válce, kdyby se tam provedla denacifikace, nikdo by tam nezůstal → denacifikace v Německu neproběhla
- 1947 Pařížské mírové smlouvy podepsány s cílem potrestat fašistické státy; mírová konference, která měla vyústit v podpisy se konala v roce 1946, o rok později podepsáno, podepsalo Finsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Itálie, ale Německo, Rakousko a Japonsko byly dočasně dekonstruovány – rozloženy, neměly vlastní politiku – okupační zony
- 1951 Sanfranciská mírová smlouva s Japonskem, hranice dle roku 1854
- 1955 Rakouská státní smlouva: za to, že Rakousko se zavázalo, že bude neutrální, stáhly se okupační armády, Rakousko rozděleno na 4 okupační zony
- MacArthur: vedoucí okupační správy Japonska
  - dekolizace: fáze 1945-56 se týkala JV Asie – nezávislost získají země francouzské Indočíny, Indie, Indonesie, objevují se nové státy jako třeba Izrael, období 56-65: většina států na Africkém kontinentu nezávislost – rok Afriky, od roku 1965 dál: Mosambik, Angola a takové záležitosti
- 1961 hnutí nezúčastněných: země, bývalé kolonie, které už se nechtěly zapojovat do bloků, jsou proti členství ve vojenských blocích, tapojovat se do mocenských bloků

Ohniska napětí

- první vypuklo v Německo, kde mají západní mocnosti sjednotit, znovu vytvořit německý stát, jenže se začaly sjednocovat jen západní zony – americká a britská do tzv. bizonie, pak se přidali Francouzi do trizonie
- 1947 Marshallův plán, ČSR musela odmítnout kvůli diktátu Moskvy
- na západě fungují čtyři základní politické strany, v sovětské sféře jenom jedna
- c 1948 / květen 1949 součástí nového vznikajícího německého státu má být součástí i Berlín, dochází k tzv. bloádě západního Berlína – Sověti zablokovali do těch západních částí, vyřešeno leteckými mosty, bylo tam shozeno vše, co lidi potřebovali
- ústava, vyhlášení států v roce 1949, vyhlášena Spolková republika Německo s hl. městem Bonn, prezident theodor Hess, kancléř Konrad Adenauer, NDR s hl. městem V Berlínem, Wilhelm Pieck

- druhá berlínská krize: Německo jediný možný prostor, jak emigrovat na západ – odliv mozků, tehdejší východní Němci to chtěli zastavit, v roce 1961 v čele SSSR je Nikita Sergejevič Chruščov, USA Kennedy, jejich jednání, která to měla vyřešit, byla neúspěšná, v srpnu 1961 se začala stavět berlínská zeď – taky zeď hanby, když byla v roce 1989 zbořena, bylo to symbolem konce studené války
- Řecko, občanská válka 1946-1949, vznikla tam komunistická opozice, která nesouhlasila s monarchií, vystřídali je Američané, kvůli vzniku opozice byla občanská válka, vyhráli monarchisté, komunisti prohráli exodus; vojenská diktatura řeckých plukovníků, po referendu v roce 1974 vzniká republika
- Blízký východ – stát Izrael; zvláštní komise pro Palestinu byla pro vznik státu Izrael, bylo vybráno britské mandátní území, Izrael vyhláše v roce 1948, první premiér
- Blízký východ – stát Izrael; zvláštní komise pro Palestinu byla pro vznik státu Izrael, bylo vybráno britské mandátní území, Izrael vyhláše v roce 1948, první premiér David Ben-Gurion; protože byl prostor arabský, začaly války s arabským okolím, problém přetrvává dodnes
- Čína: válčí tam Kuomintang, Mao-ce-tung, vyhráli komunisti, Čínská lidová republika, opozice (Čnakajšek, Kuomintang) se stahuje na Tchaj-wan, ze začátku vztahy s Ruskem pozitivní, ale pak nastoupil Chruščov, kritizoval Stalina, ajenže Mao-ce-tung dělal podobné věci, takže se mu to nelíbilo; Mao-ce-tung: velký skok (ekonomické reformy, které způsobily desítky milionů mrtvých, každá domácnost měla mít pec a vyrábět železnou rudu), 60. léta kulturní revoluce, zaměřeno proti všemu starému
- Číňané anektovali Tibet a postupně likvidovali tamější svatostánky
- Číňané se taky zapojili do korejské války v letech 1950 až 1953
- taky navazují vztahy s Čínou – Richard Nixon navštívil Čínu
- Deng Xiaopeng: malý velký muž, nastolil tzv. linii velkého pořádku, reformovali kde co, ale otázka lidských práv nebyla vyřešena, studenti se v roce 1989 domáhali řešení

Indie

15.8.1947 nezávislost Indie

- Indie, Z Pákistán, V Pákistán = Bangladéš
- jako klíč zvoleno náboženství (Indie – hinduismus, zbytek – islám)
- problémy s Kašmírem, probíhají indicko-pákistánské války
- Mahátma Gándhí: bojoval za nezávislost Indie

Korejská válka 25.6.1950-27.7.1953

- rozdělení na Severní (orientována na Čínu a SSSR, v čele Kim Ir-Sen) a Jižní Koreu (orientace na západ)
- zoděleno podle hranice, kam dorazila sovětská vojska
- po válce se obviňovaly z toho, že není sjednocený Korejský poloostrov, takže Severní Korea se souhlasem Číny a SSSR útočí na tu Jižní, v radě bezpečnosti OSN se prosadilo, že Severní Korea je agresor, musí se vytvořit koalice a pomoci Jižní Koreji
- Severokorejci vyhnáni, pak naopak

1951 frontová linie se ustálila, změna v zákopovou válku

27.7.1953 příměří, nikoliv mírová smlouva, je tam demilitarizované pásmo

2007 KLDŘ jaderná zbraň

- válka vůbec nic nevyřešila

- nebyla medializována
- v čele vojsk OSN Američani, seriál MASH

Vietnamská válka 1959-1975

- narozdíl od korejské v. byla daleko víc medializovaná
- jedna z tzv. zástupných válek, kdy proti sobě bojují velmoci
- je tam republika Francouzská indočína – kolonie

1945 vznik VDR, pročínsky orientovaný, hl. město Hanoj, vládne Ho Či Min

- vznik Vietnamu (na jihu), katolický diktátor Ngo Dinh, hl. m. Sajgon, prozápaddně orientované, později vůdce v roce 1960 zavražděn

1954 BITVA U DIEN BIEN PHU, Francouzi se musí stáhnout

- tím, že zemřel vietnamský vůdce (atentát, možná i CIA) vznikl nebezpečí, že severní vietnam bude chtít ovládnout i vietnam jižní, vznik Vietkongu, stezky s cílem narušit Vietnamský systém, severní Vietnam ovládne po smrti jižní Vietnam, tomu se snaží zabránit USA, protože sever je prokomunistický, došlo k

1964 incident v Tokinském zálivu, americké lodě ostřelovány severními vietnamci, na konci 50. let něco

- válka hodně medialisovaná, jak se postupně vraceli do USA vojáci, stoupá nespokojenost s válkou
- na jihu se bojovalo především pozemní válkou, sever byl Američany bombardován, používán Napal, vyvražďování civilního obyvatelstva, používání chemických zbraní
- presidentská kampaň Richarda Nixona, slibuje, že pokud bude zvolen, ukončí USA účast ve válce takže

1973 stahují USA svoji armádu z Vietnamu, jenže v této době už nežije ani Ho či min (severovietnamský vůdce), Vietnam se spojuje

1.5.1975 konec války

2.7.1976 vznik Vietnamské socialistické republiky, hl. město Hanoj, Sajgon přejmenován

- „obýváková válka“, protože se na ni dívali lidi v televizi
- válka způsobila trauma nejen u vojáků, ale v celé americké společnosti

Studená válka

- začíná kolem roku 46, 47
- zhoršování vztahů mezi východem a západem, založení organizace Spojených národů, tribunály apod.
- projevuje se špionáží, pomlouvačnými kampaněmi, vznikají ekonomické, politické, vojenské bloky
- soupeření ve výzkumu kosmu

5.3.1946 projev Winstona Churchilla, kdy říkal, že spadla železná opona

- Evropa rozdělena na dvě sféry, což potvrzuje i

12.3.1947 Trumanova doktrína, zastavení komunismu na západ, lze k ní přiřadit i

5.6.1947 Marshallův plán, pokud USA pomůže obnovit Evropským státům, podaří se jim zamezit šíření komunismu na západ, budou tomu více odolní

- Joseph McCarthy, senátor, mccarthismus, rozpoutal štvavou kampaň chatání komunistů, „hon na čarodějnice“

4.4.1949 vytvoření NATO, původně zakládalo 12 států

Východní blok

- SSSR vytváří Informbyro (Jugoslávie vyloučena)

1949 vytvořena RVHP, ekonomická, hospodářská pospolitost, patřily tam i státy jako Vietnam, Kuba, Mongolsko

- Varšavská smlouva – vojenské uskupení, v roce 1968 vystoupila Albánie, protože bylo Československo okupováno, jako protest

Československo

- ztráta Podkarpatské Rusi ve prospěch SSSR
- v Košicích vytvořena vláda národní fronty v čele se Zdeňkem Fierlingerem, vznik unitárního státu
- postupně se do Prahy vrací jednak košická vláda a přicestoval také Edvard Beneš, byl také v Brně, ve svém projevu mluvil o vylikvidování Němců
- po válce vytvořen prozatímní parlament, měl tři sta členů, šest politických stran, byly zastoupeny paritně – tzn. po padesáti, přijal celou řadu dekretů, z Benešových dekretů se staly zákony
- probíhalo znárodnění, a to především majetku zrádců, kolaborantů, Němců, Maďarů, znárodněny banky, pojišťovny, klíčový průmysl
- odsun německé menšiny na základě Postupimské konference a Benešových dekretů, kterými zbavili Němce a Maďary občanství – divoký odsun, asi 800 tisíc lidí

1946- státem řízený odsun, odsunut zbytek Němců, vypravovány vlaky, Němci si museli vzít zavazadlo a odjet – byli odsouváni do zony sovětské a americké, Britové nebrali sovětské Němce

- mělo dojít ke spojování rodin, ale někteří Němci byli na našem území ponechání, protože buď byli antifašisté, nebo tam měli smíšená manželství, nebo to byli odborníci, kteří v té době byli nenahraditelní
- odsun Maďarů: dohoda s Maďary na základě smlouvy, moc se to nepovedlo, jen několik desítek tisíc

1945 národní očista, na zákl. Benešova dekretu, stát měl být očištěn od kolaborantů a zrádců, ne vše ale bylo košer, často vyřizování účtů, Tiso, Tuka, Moravec, Čurda – byli popraveni, asi 38 tisíc lidí během tří let postaveno před soudy

- pozemková reforma – zabavována půda kolaborantům
- na Slovensku to jde hůř, půda byla pak zájemcům za symbolický poplatek prodávána
- nové peníze, nová československá měna

1946 řádné parlamentní volby, situace uklidněna, do těchto voleb vstoupily nové strany – na Slovensku strana Svobody (levicová) strana práce (pravicová), v Česku vyhráli komunisti, na Slovensku vyhrála strana demokratická, jednoznačně vyhrávají komunisté, vzniká nová vláda v čele s Klementem Gottwaldem, prezident zůstává Beneš

- o měsíc později probíhají presidentské volby, Beneš znovu zvolen
- UNRRA (unřička), dodávky Spojených národů už během války, susšené mléko, konzervy, čokolády apod.
- když vyhráli komunisté, Gottwaldova vláda vytvořila dvouletku – jakýsi budovatelský plán, vypracují novou ústavu, zprůmyslnění Slovenska
- ministr zemědělství Julius Ďuriš začíná mluvit o tom, že by každý měl vlastnit max. 50 ha

- 1947 začíná radikalizace, obrovské sucho a neúroda, Stalin posílá do ČS stovky tisíc tun obilí – to využili komunisté, museli jsme odmítnout nabídku Marshallova plánu, milionářská daň – ti lidé, kteří přesahovali 1 mil. korun byli zdaněni, sociální demokracie – vnitrostranická krize, snaha pošpinit nekomunistické strany – aféry,
- 20.2.1948 vyhocení situace, komunistický ministr vnitra Václav Nosek odvolal v února osm nekomunistických velitelů SNB (sbor národní bezpečnosti), nahradil je komunisty, dvakrát se sešla vláda, demokratičtí ministři podali demisi, 12 ministrů z 26
  - toho začal využívat Gottwald, tlačí na Beneše, aby demisi přijal, že tu vládu doplní svými lidmi
  - kampaň, generální stávka, vznik lidových milic, sjezdy v Praze
- 25.2.1948 jednání Beneše, Zápotockého (v čele odborů), Gottwald, Nosek: demise byla přijata
  - Beneše se snažili podpořit studenti
- 7.6.1948 abdikace Beneše
- 25.2.1948 většinová komunistická vláda, postupně získali komunisté monopol moci
  - Václav Kopecký – komunist, stalinista, připravoval politické procesy, hlasoval pro tresty smrti
- 9.5.1948 vytvořena nová ústava, Ústava ČSR, v ní se sice mluví o tom, že je lidově-demokratická, ale parlament jen jedna komora, zrušen ústavní soud, Slováci mají navíc nějaké orgány (slov. národní rada, sbor pověřenců), stát pořád unitární, ústava asymetrická (dávala Slovákům možnosti navíc), Beneš ji odmítl podepsat
- 14.6. novým prezidentem se stává Klement Gottwald, nová vláda, jejím předsedou se stal Antonín Zápotocký
  - projevy nespokojenosti bylo strašně málo, otázka nad smrtí ministra zahraničí Jana Masaryka, byl zničen

Období 1948-1956

- komunistická strana Čech a Slovenska se spojila, ČSSD byla sloučena do KSČM, ta pravicová byla nahrazena nějakou formální stranou (Strana Slovenské obrody), lidovci existovali, ale byli osekáni, stejně tak Národně socialistická strana byla taky osekána
- nejhorší období
- represe
- PTP: pomocné technické prapory, lidi, lidi pracující v rámci vojenské služby – víceméně pracovní tábory
- věznice, věznění politických vězňů
- StB: státní bezpečnost
- Alexej Čepička: ministr národní obrany, Gottwaldův zeť
- procesy: vykonstruovaná obvinění na lidi, již kritisovali režim
- 1949 proces s Heliodorem Píkou, tím tyto procesy začínají
  - procesy s členy Národně-socialistické, její členkou byla i Milada Horáková (1950), Slánský, Babický případ
  - Gottwaldovi psal i Einstein, který pro Horákovou žádal milost
  - nedávno Milada Poledňová Brožová – jedna z těch prokurátorek – byla uvězněna
- 1952 proces s Rudolfem Slánským, byl to komunist

- rušení klášterů
- šíření masové nezákonnosti, komunismus je takový mocenský moloch, který proniká do života a soukromí lidí
- Emil Zátopek, Jaroslav Heyrovský (polarograf, nositel Nobelovy ceny)
- po Gottwaldově smrti nastupuje tehdejší předseda vlády jako prezident Antonín Zápotocký

1953 měnová reforma, spousta lidí ožebračena, okradení šetřílků a spořílků

- postupně upouštěno od lístkového systému, zavedeny nové maloobchodní ceny
- po měnové reformě první protesty proti komunistům
- v této době jsme od r. 49 v RVHP, pak členy Varšavské smlouvy, začínají první pětiletky, zákon o JZD
- Spartakiáda – od 1955 pravidelně po 5 letech jakoby slavnosti
- Antonín Novotný či co

1953 zemřel Gottwald a novým prezidentem se stal Antonín Zápotocký, vznikla nová vláda v čele s Širukým nebo tak nějak

1.6.1953 měnová reforma: výměna peněz v poměru 1 : 5, snižovaly se ceny zboží, ti co měli víc než 5000, měli kurs 1 : 50

- snížená životní úroveň
- dochází k prvním nepokojům (v Plzni ve Škodovce)
- vláda stanovuje nový kurz, chtějí omezit zbrojní průmysl
- probíhá boj mezi Zápotockým a Novotným
- na Slovensku se bránili proti zákonu o JZD, prodáváči katolíků
- na Slovensku se pomalu zvyšovala životní úroveň
- cokoliv Slováci chtěli (zrovnoprávnění s Čechy), vždy ostrouhali a čeští komunisté to označovali za buržoazní nacionalismus

1956 v SSSR proběhl 20. sjezd komunistické strany, kde ze strany Chruščova zazněla kritika Stalina, byl kritizován za politické procesy, za kult jeho osobnosti atd., delegace z dalších států byly úplně pař, hodně lidí se chtělo odtrhnout, na sjezdu československých spisovatelů třeba Seifert vystoupil proti systému

- komunisti to ale ustáli, obětím beránkem se stal Gottwaldův zeť, ministr obrany Čepička, který byl odvolán
- spartakiády nahradily sokolské slety

1957 po Zápotockém se stává prezidentem Antonín Novotný

- i když proběhla rehabilitace nebo amnestie politických vězňů, vznikla 11.7.1960 ústava
- začíná kolabovat třetí pětiletý plán → vznik obrodného procesu

Obrodná proces

- začíná v 60. letech
- amnestie politických vězňů, rehabilitace
- klesá cenzura, vydávají se hodnotné tiskoviny: Host, Dějiny a současnost, Mladý svět
- Miloš Forman, obroda kultury, Milan Kundera, Josef Škorecký

- postupně se obnovují politické strany, Junák, Sokol
  - Klub 231, název podle zákona, podle kterého se věznili političtí vězni
  - KAN: klub angažovaných nestraníků – požadují demokratizaci společnosti
  - postupně se začíná vyštěpovat směr reformních komunistů: Ota Šik (ekonom, chce spojit tržní a řízenou ekonomiku), Dubček (později gen. tajemník), Černík (předseda vlády), Smrkovský (předseda parlamentu), Kriegel
- 1968 místo Novotného je prezidentem Ludvík Svoboda
- Vondráčková, Neckář, Kubišová
  - Ludvík Vaculík: 2000 slov na sjezdu spisovatelů 27.6.1967
- 1968 nový generální tajemník Dubček a prezident Svoboda
- 20./21.8.1968 značná nespokojenost Moskvy s vývojem v Československu: okupace Československa, vojáci tu zůstali, přišli vojáci dalších 5: Polsko, Maďaři, Bulharsko, ..., ..., obsadili klíčové body, uzly, letadla,
- 21.8. čeští komunisté vydávají Provolání ke všemu československému lidu
- vyzývají, aby Češi zachovali klid
- 22.8. Vysočanský sjezd, kde znovu odsoudili okupaci, je to výraz agrese, porušování práva atd.
- 23.-26.8. postupně čelní představitelé odvlčeni do Moskvy na Moskevská jednání, kde měli podepsat, že s okupací souhlasí, všichni to podepsali kromě Františka Kriegla
- 28.8. mimořádný sjezd KS Slovenska, distancují se od reformních komunistů
- 18.10. mlouva o podmínkách o dočasném pobytu sovětských vojsk v ČSSR – ten se protáhl až do roku 1991
- 27.10. zákon o federativním uspořádání (platí od ledna 1969)
- 16.1.1969 Jan Palach, student filosofické fakulty, chtěl vyburcovat, na Václavském náměstí se upálil; jeho rodiště ve Všetatech, tichý protest v Praze, byl pohřben na Olšanech
- 2.1969 Jan zajíc, středoškolák, taky se upálil
- 4.4.1969 upálil se dělník Evžen Ploček v Jihlavě
- nepomáhá to, probíhá normalizace
  - při připomínání srpnových událostí policejní zásahy
- srpen 1969 dva mladí lidé na Moravském nám. zastřeleni
- duben 1969 taj. KSČ Husák
- 1970 Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti – naši komunisti uznali, že udělali chybu a okupace byla správná
- výrazná sportovkyně Věra Čáslavská
  - samizdat: sami tisknou a vydávají texty
  - Petlice, Česká expedice
  - exilové noviny: Svědectví, Listy, Index, Konfrontace, '68 Publishers
  - mnozí herci nemohli vystupovat na scénách → bytové divadlo
  - folkové zpěváci, kde mezi řádky narážky na systém
  - Pražský výběr: skupina, někdy zakázáni, někdy povoleni
  - underground: The plastic people of the universe

- folkoví zpěváci: Karel Kryl
- Charta 77: reakce na to, že ČSSR podepsala pak to spolupráci v něčem a Evropě, prvními mluvčími byli Jiří Hájek, Jan Patočka, Václav Havel, každý rok se mluvčí střídali a obnovovali, upozorňovali na dodržování lidských práv
- Anticharta: prohlášení umělců, kteří odmítali chartu
- VONS: výbor na obranu nespravedlivě stíhaných

Cesta k sametové revoluci

21.8.1988 výročí okupace

15.-22.ledna 1989 palachův týden

29.6.1989 petice Několik vět od chartistů, chtějí, aby s nimi komunisté komunikovali, svoboda shromažďování, svoboda slova atd.

21.8.1989 připomínka okupace

28.10.1989 taky výročí

12.11.1989 papež Jan Pavel 2. svatořečí Anežku Českou, byla pověst, že až Anežka Česká bude svatořečena, zavládne v Českých zemích svoboda

17. listopad 1989

- pochod studentů má připomínat zákaz vasokých škol za protektorátu
- přes Vyšehrad dorazili na Národní třídu, kde byli studenti zbiti, všechno to vypuklo
- demonstrace, Strahov, Havel
- Havel mluví s Adamcem – tehdejší předsedou vlády
- Gott a Kryl zpívají Hymnu
- ustavení občanského fora
- rekonstruována vláda Adamce, neúnosné, demise, vytvořena nová vláda s Marianem Čalfou
- generální stávka

29.12. Václav Havel prezidentem

- ve vile Tugendhat se domlouval rozpad Československa, Havel abdikoval, aby mohl být prezidentem České republiky